

Hydropedologický monitoring na Amálii.

Vlhkost a teplota půdy v rámci projektu Pilotní farma Amálie – aplikace konceptu Chytré krajiny

Lukáš Jačka*, Martin Kovář, Marta Kuželková, Václav Hradilek, Petr Máca

Fakulta životního prostředí, Česká zemědělská univerzita v Praze

Česká zemědělská univerzita v Praze
**Fakulta životního
prostředí**

*jacka@fzp.czu.cz

**Seminář k programu
RAGO, 21. září 2022**

STÁTNÍ FOND
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

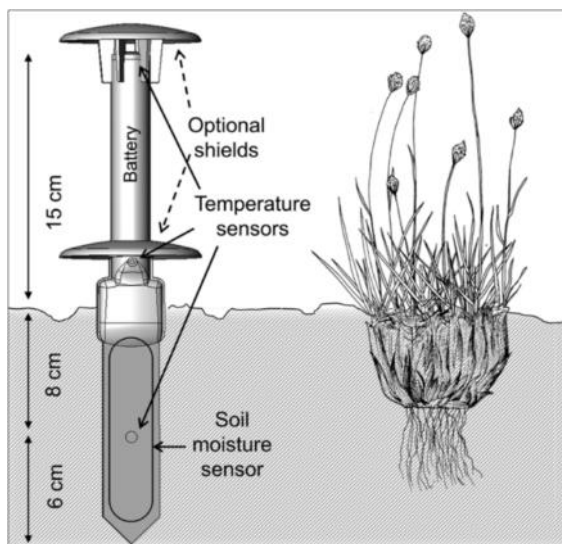
Motivace a cíle

- V rámci aktivit Chytrá krajina Amálie požadován monitoring půdní vody a teplot půdy a povrchu, důvody:
  - Pro vyhodnocení efektů opatření v krajině je nutný monitoring, základní zdroj dat pro navazující modelování a aplikace
  - Půda - klíčový zásobník vody ovlivněný změnou klimatu a činností člověka (častěji dochází k intenzivnímu vysychání), **distribuce a množství vody zásadně ovlivňuje biodiverzitu**
  - Přehřívání povrchu půdy
- Součástí Amálie je zemědělská krajina i les. **Jaké jsou rozdíly v teplotách a vlhkostech půdy mezi lesem a otevřenou krajinou?**
- **Monitoring les - Jaké jsou rozdíly mezi specifickými dřevinami?** testován buk, modřín, smrk (rozpad smrčín, opatření = pěstování jiných dřevin, zejména buk)
- **Monitoring zemědělská krajina – Jaké efekty realizovaných opatření na teploty a půdní vlhkosti?**

Cílem hydropedologického monitoringu je přinést data pro následné analýzy a modelování, aby bylo možné odpovědět na otázky výše.

Půdní senzory osazované v rámci monitoringu půdní vody

- [Tomst TMS4](#) představují – „low cost“ řešení, samostatné mikroklimatické stanice lze umístit prakticky kdekoli, vlastní zdroj napájení
  - V současné chvíli spolupráce s firmou TMS4 TOMST na přípravě IoT řešení pro umožnění přenosu dat a následné reakce na změnu vlhkosti v reálném čase
- Půdní potenciály:
  - [Teros 21\(Meter\)](#) osazeny pouze v lese, v kombinaci s datalogery od Ekotechniky, v rámci meteorologických stanic, vyšší rozsah potenciálu
  - [Absorb \(Cleverfarm\)](#) osazeny pouze v lese, IoT řešení, „low-cost“, nízký rozsah (do cca 20 m podtlaku)

Mikro-
klimatická
stanice TMS4
Tomst
(Wild et al.,
2019)

Teros 21 (Meter)

Absorb (Cleverfarm)

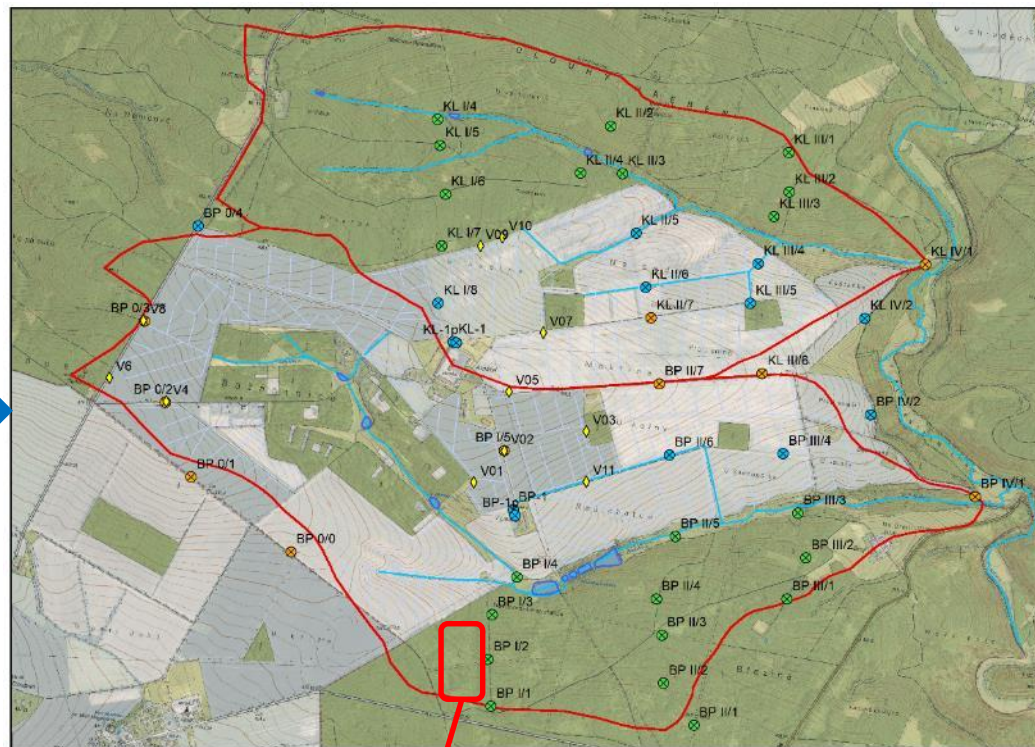

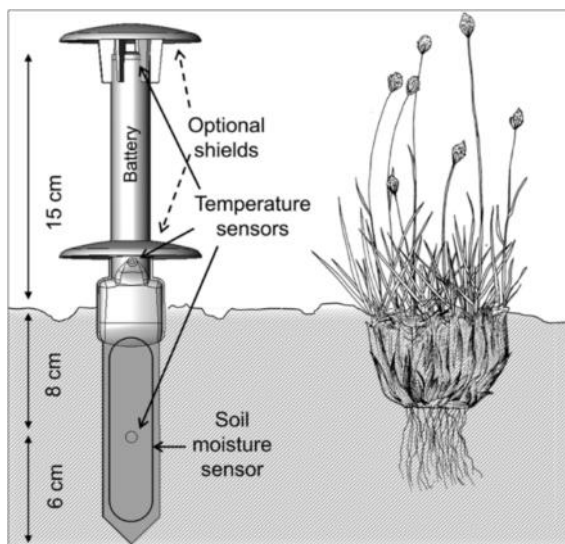
Zájmové území – stávající osazení TMS4

Sít vrtů v lese i zemědělské krajině + podrobný monitoring v lese osazen TMS4 TOMST

Lokalita lesního podrobného monitoringu teplot a půdních vlhkostí monokulturních porostů buku, smrku a modřínu v blízkosti statku ČZU Amálie

Mikro-
klimatická
stanice TMS4
Tomst
(Wild et al.,
2019)

- Nově osazeno 35 TMS4 u vrtů (mělké i hluboké vrtý) v zemědělské krajině, 1 TMS4 na vrt
- Osazeno 21 TMS4 Karlův luh – les, 2 TMS4 na vrt
- Osazeno 33 TMS4 Brejlské potok – les, 2 TMS4 na vrt
- Osazeno 84 senzorů TMS4, podrobný monitoring teplot a půdních vlhkostí, u transektu vrtů č. vrtů, povodí Brejlský potok

Metodika pro TMS4

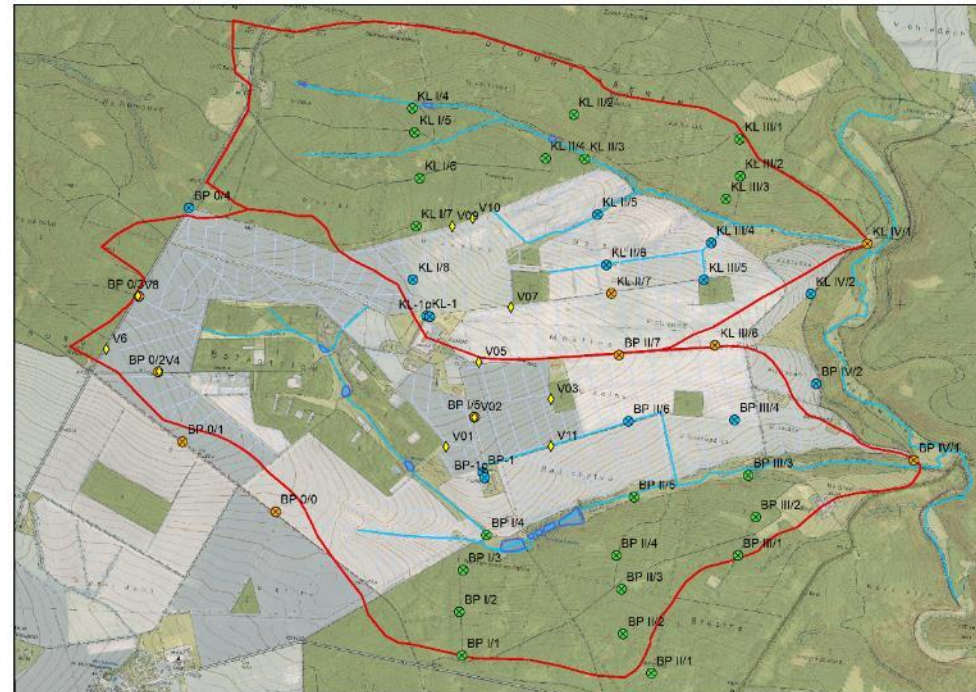
- Standardizace všech TMS4 senzorů v laboratoři – teploty a signál vlhkosti (demi-voda, vzduch, skleněné kuličky suché a nasycené)
- Laboratorní kalibrace TMS4 pro minerální i organickou půdu odebranou v testovaných půdách, originální kalibrační křivky
- Osazování pomocí speciálního předrážedla a použití ochranných klecí
- Validace hodnot pomocí 1) neporušených vzorků a 2) TDR TRIME-PICO 64 – následně úprava výpočtů vlhkosti TMS4
- R – software: grafy a analýza rozsáhlý dat z 15 min kroku

Osazení TMS4 v zemědělské části Amálie – aktuální stav

- 7-8/2022 – z podpory RAGO nově osazeno dalších 35 TMS4 u vrtů včetně ochranných klecí a kůlů
- 4 linie napříč zemědělskou půdou + rozvodnice, propojení lesní monitorovací sítě na povodí Karlova Luhu a Brejlského potoka, kopíruje realizovanou monitorovací síť vrtů
- Osazeny i mělké vrty uvnitř pole
- Půdní senzory jsou umístěny do svrchní části půdy – zde nejvýraznější rozdíly při doplňování či prázdnění vody v půdním zásobníku, možnost sledování variability a změn v teplotních a vlhkostních podmínkách půdy napříč celou Amálií

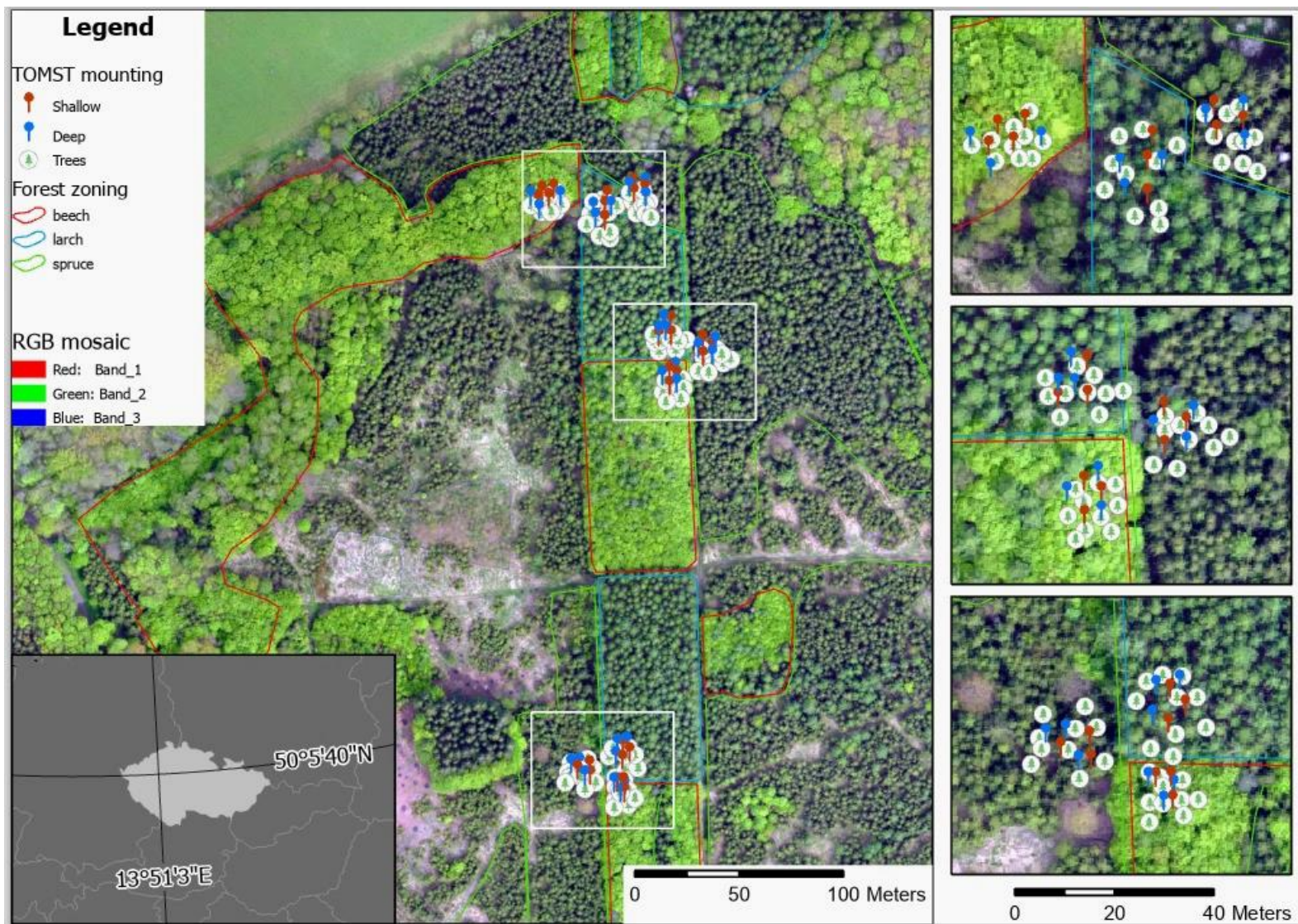

Osazení TMS4 v zemědělské části Amálie – výhled

- Dalších 15 standardních TMS4 a 50 zakopávacích TMS4 plánováno osadit pro monitoring vybraných opatření realizovaných v rámci RAGO
- Opatření:
  - Drenáže 2030+ - nová opatření směřovaná na zvýšení biodiverzity v agrosystémech
  - Agrolesnictví - opatření trvalého charakteru ke zvýšení biodiverzity
  - Precizní půdo-ochranné systémy hospodaření pro zvýšení biodiverzity zemědělské krajiny
  - Aplikace solárního přečerpávání pro zvýšení akumulace vody, směřující k zádrži vody v krajině a navýšení biodiverzity vodních ekosystémů

Lokalita podrobného monitoringu vlhkostí a teplot v lese

- Monitoring založen 5/2021, kontinuální 15 min krok, poslední data 9/2022
- 54 senzorů TMS4** = 3 lokality x 3 druhy (buk, smrk, modřín) x 3 TMS4 x 2 vrstvy (0-14 cm a 15-29 cm)
- Podrobný monitoring vybraných jedinců – smrk **14 TMS4** a buk **14 TMS4**, vše v hloubce 0 -14 cm
- Celkem v podrobném monitoringu osazeno **82 TMS4**

Osazení senzoru TMS4	Teplota 1	Teplota 2	Teplota 3	Vlhkost
Organická/minerální půda - vrchní vrstva 27+28 TMS4	-8 cm	0 cm	+15 cm	0 až -14 cm
Minerální půda – spodní vrstva půdy	-23 cm	-15 cm	+5 cm	-15 až -29 cm

Lokalita podrobného monitoringu vlhkostí a teplot v lese

- Prachovitá hlína, cca 60 % frakce prachu, kambizem
- Mírný sklon 5-10 %
- Geologie: droby, břidlice –flyšový vývoj

Foto: porost buku, smrku a modřínu na lokalitě 1 (1 ze 3 lokalit podrobného monitoringu)

Předchozí pěstovaná dřevina je smrk, porosty mají přibližně stejné stáří, 25-35 let

Buk roste pomaleji a vykazuje výrazně menší průměr kmene než modřín

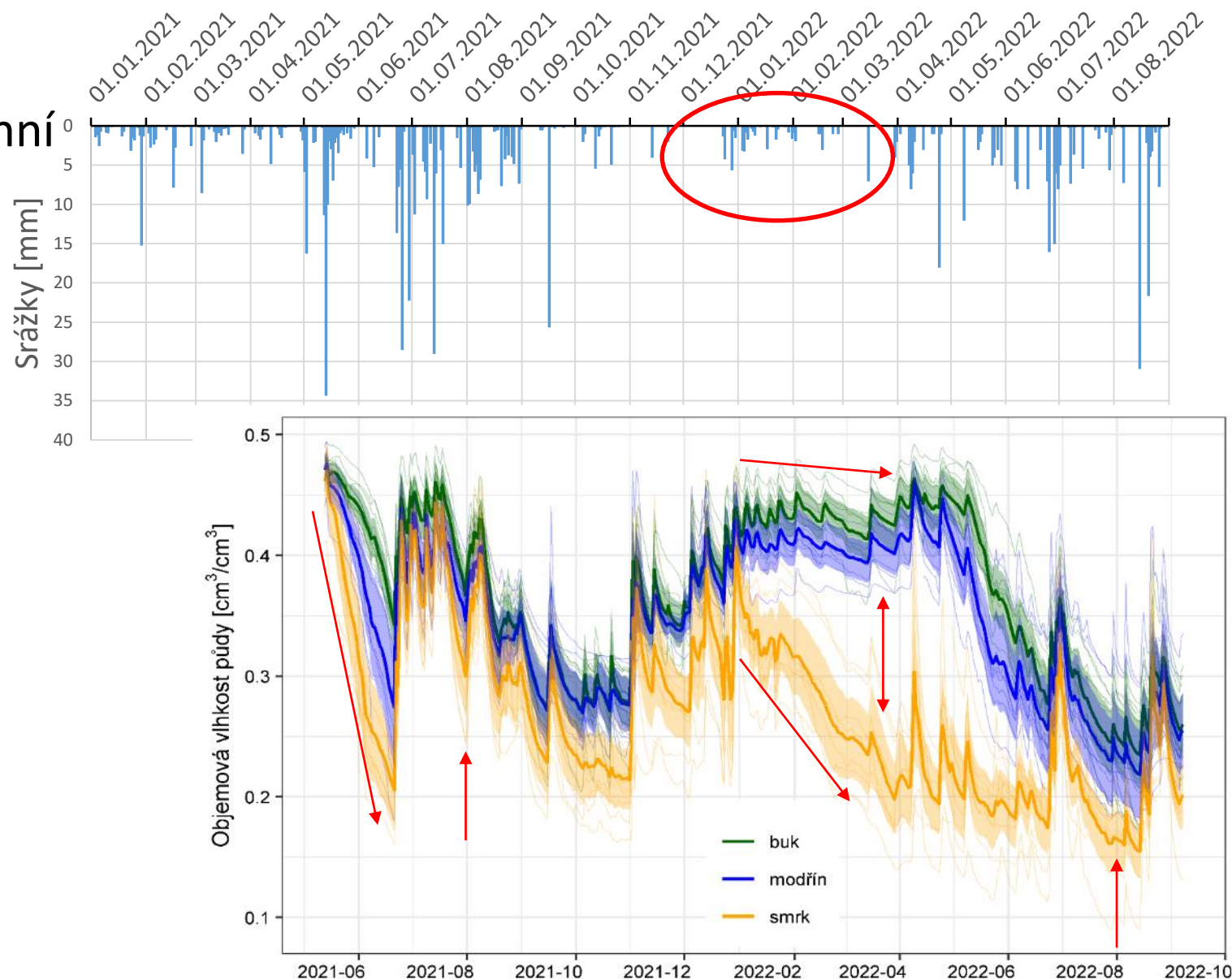

Výsledky a diskuze - les

Srážky v denní
agregaci

Rozdílné roky
2021 a 2022,
měsíční
srážky [mm]

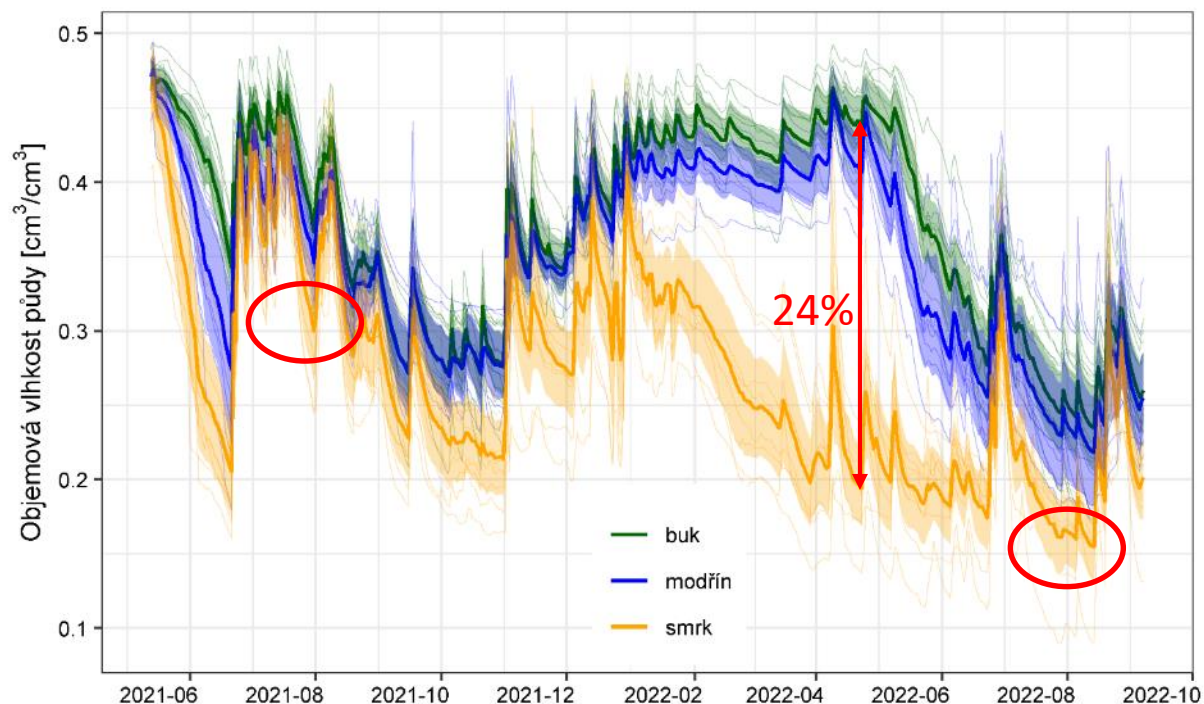
	2021	2022	Dlouhodobý normál 91- 2020 CHMI Středočeský kraj a Praha
leden	33.9	18.8	33
únor	21.3	9.7	28
březen	22.4	13	38
duben	14.8	46	31
květen	106.2	35	64
suma leden- březen	77.6	41.5	99
suma leden- květen	198.6	122.5	194

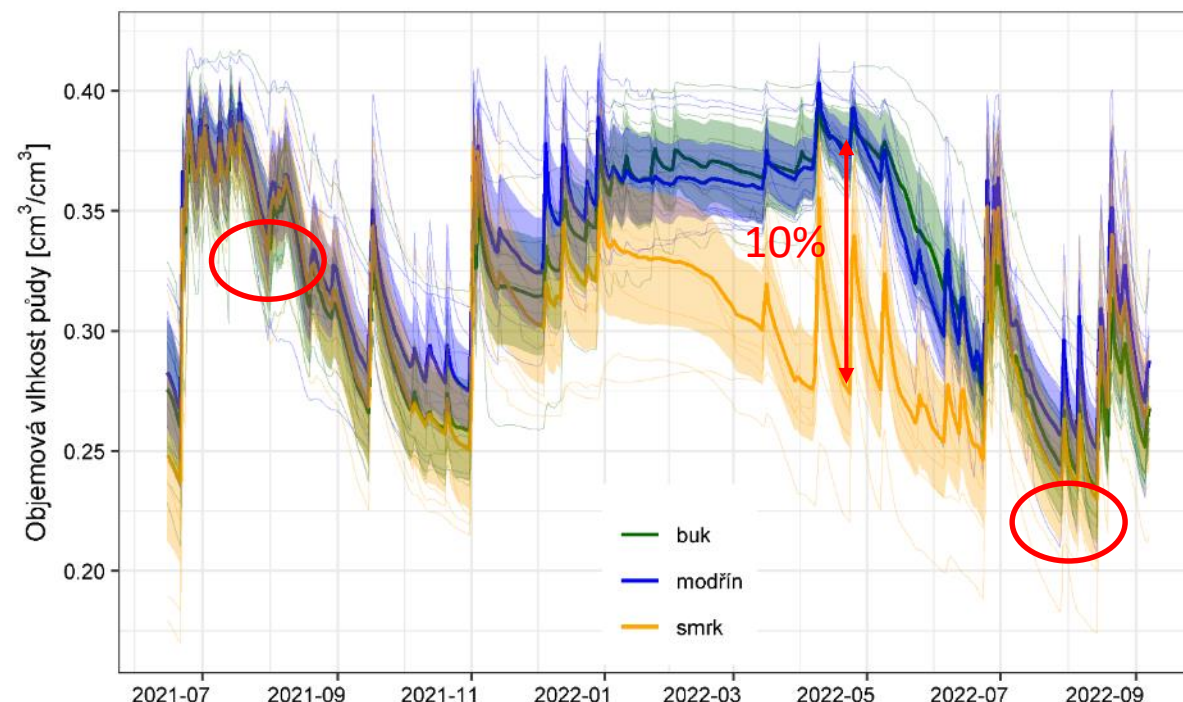
Vlhkost půdy 0-14 cm pod povrchem v denní agregaci

Výsledky les – porovnání vlhkostí ve dvou vrstvách

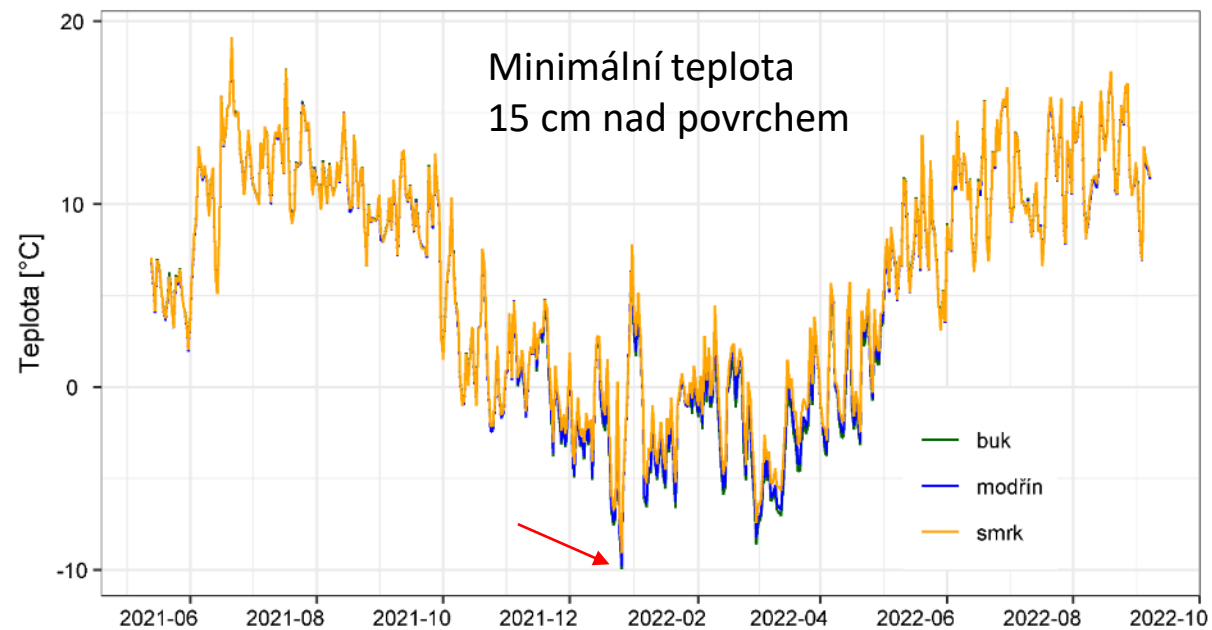
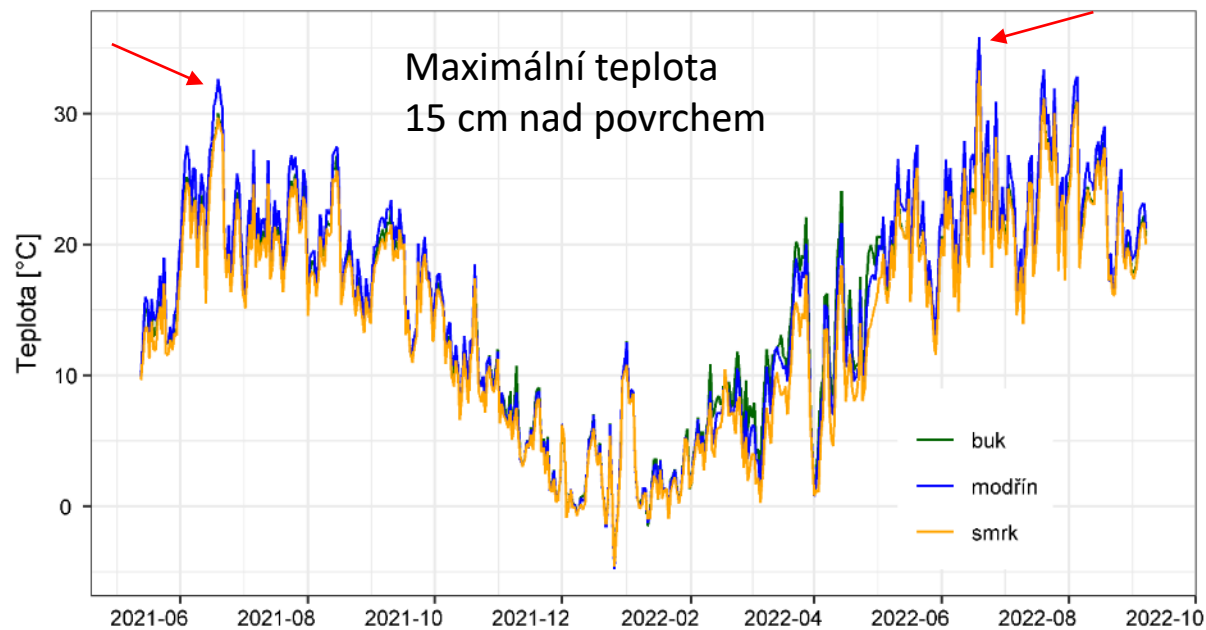
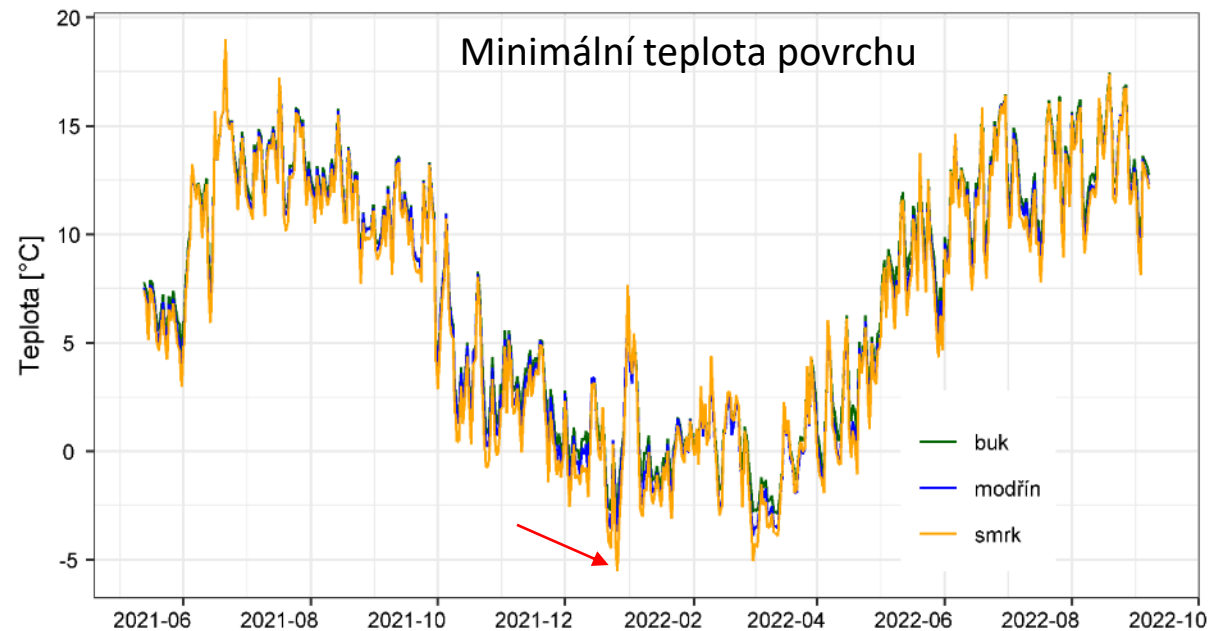
Vlhkost půdy 0-14 cm v denní agregaci

Vlhkost půdy 15-29 cm v denní agregaci

- Významně nižší hodnoty u smrku v porovnání s ostatními dřevinami zaznamenány v obou vrstvách, v hlubší vrstvě 15-29 cm jsou rozdíly menší než ve vrstvě 0-14 cm
- Výrazné meziroční rozdíly jsou patrné v obou vrstvách
- Nižší minima a vyšší maxima hodnot vlhkostí jsou pozorována ve svrchní vrstvě 0-14 cm v porovnání se spodnější vrstvou
- Modřín vykazuje většinou nevýznamně nižší hodnoty ve svrchní vrstvě a nevýznamně vyšší hodnoty ve svrchní vrstvě – konfidenční intervaly průměrů ($n=9$, $\alpha = 0,05$) se překrývají

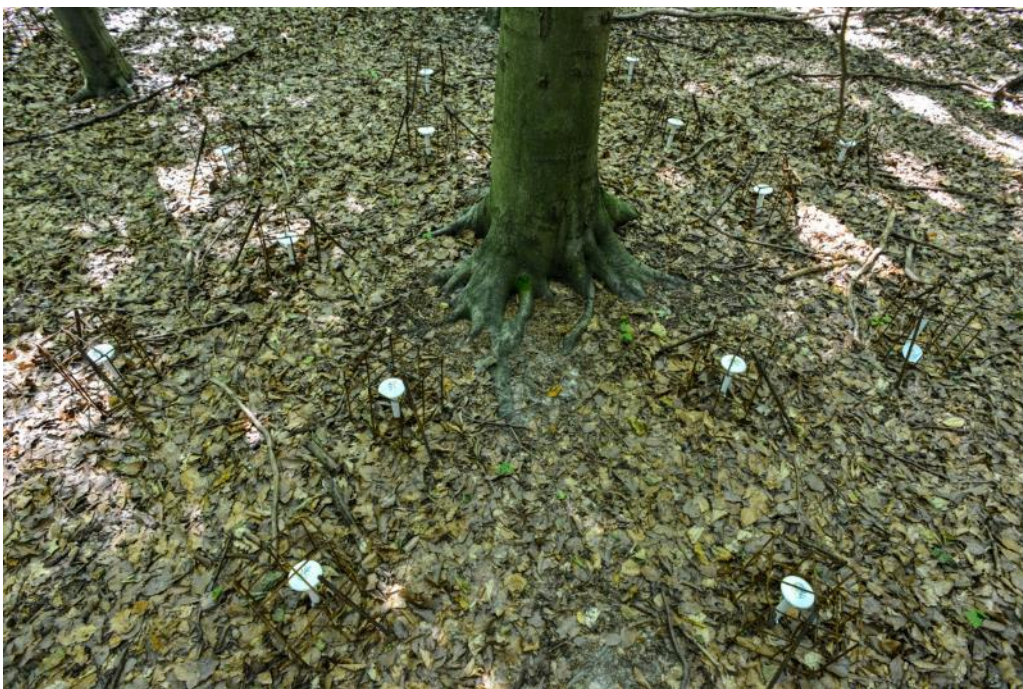
Výsledky a diskuze - teplota povrchu a přízemní

Další související probíhající monitoring v lese- vliv stoku po kmeni a preferenčního proudění podél kořenů na půdní vlhkost – buk vs. smrk

Vybrány dva reprezentativní stromy -
buk a smrk, každý strom radiálně
osazen 14 TMS4

Bude významný rozdíl ve variabilitě půdní
vlhkosti po intenzivních srážkách mezi
dřevinami?

Další související probíhající monitoring v lese- umělé zatešťování s barevným stopovačem + monitoring TMS4 – buk vs. smrk

Srážka cca 40 mm (intenzita 20 mm/hod
dvě hodiny), brilliant blue 5 g/l

Bude významný rozdíl v preferenčním proudění
a TMS4 vlhkostech mezi porosty buku a smrku?

Závěry z podrobného monitoringu vlhkostí a teplot - les

- Data ukazují významné rozdíly mezi testovanými dřevinami ve vlhkosti lesní půdy a teplotě povrchu, potvrzeno v podrobném časovém i prostorovém měřítku
- Bukový porost vykazoval schopnost zmírňovat teplotní výkyvy a lépe udržovat půdní vodu ve svrchní vrstvě půdy v období sucha
- Modřínový porost - nejvyšší teploty povrchu, dobře udržuje půdní vlhkost v obou testovaných vrchních půdních vrstvách
- Smrkový porost - nejrychlejší pokles obsahu vody ve svrchním horizontu lesní půdy, významně nejnižší minima

Aplikace

Volba vhodné pěstované dřeviny může pomoci snížit dopady nedostatku dešťových srážek na sucho ve vrchní vrstvě lesní půdy a také ovlivnit teplotu povrchu – snížit přehřívání povrchu v nejteplejších obdobích roku. Tyto efekty jsou důležité v kontextu probíhající klimatické změny.

A low-angle, upward-looking photograph of a forest. The image shows the trunks of several trees rising from the bottom towards a dense, green canopy of leaves at the top. Sunlight filters through the leaves, creating a dappled light effect. A semi-transparent white rectangular box is centered in the upper half of the image, containing text.

Děkuji za pozornost.

Lukáš Jačka
jacka@fzp.czu.cz

„Pilotní farma Amálie – aplikace konceptu Chytré krajiny“

- projekt realizovaný v rámci programu RAGO NF